

לפקפק באלוקים
הרב מואיז נבון

שמות פרק ה

(א) ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יקוק אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר: (ב) ויאמר פרעה מי יקוק אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את יקוק וגם את ישראל לא אשלח: (ג) ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת מים במדבר ונזבחה ליקוק אלהינו פן יפגענו בדבר או בחרב: (ד) ויאמר אלהים מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם: (ה) ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשבנתם אתם מסבלתם: (ו) ויצו פרעה ביום ההוא את הגששים בעם ואת שטריו לאמר: (ז) לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים פתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: (ח) ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו: (ט) תכבד העבדה על הגששים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר: (י) ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן: (יא) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו פי אין נגרע מעבדתכם דבר: (יב) ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן: (יג) והגששים אצים לאמר פלו מעשיכם דבר יום ביומו פאשר בהיות התבן: (יד) ויכו שטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן פתמול שלשם גם תמול גם היום: (טו) ויצאו שטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך: (טז) תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מפים וחסאת עמך: (יז) ויאמר נרפים אתם נרפים על פן אתם אמרים נלכה נזבחה ליקוק: (יח) ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותבן לבנים תתנו: (יט) ויראו שטרי בני ישראל אתם ברע לאמר לא תגרעו מלבניכם דבר יום ביומו: (כ) ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: (כא) ויאמרו אלהים רא יקוק עליכם וישפט אשר הבשלתם את ריחוני בעיני פרעה ובעיני עבדי לתת חרב בידם להרגני: (כב) וישב משה אל יקוק ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתי: (כג) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: **פרק ו** (א) ויאמר יקוק אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: ס

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קיא עמוד א

תניא, אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים, מצאתי זקן אחד, ואמר לי: בא ואראך מה עשו אבותי לאבותיך: מהם טבעו בים, מהם הרגו בחרב, מהם מעכו בבנין. ועל דבר זה נענש משה רבינו, שנאמר "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה." אמר לו הקדוש ברוך הוא: חבל על דאבדין [האבות] ולא נמצאים! הרי כמה פעמים נגלית על אברהם יצחק ויעקב באל שדי, ולא הרהרו על מדותי, ולא אמרו לי מה שמך. אמרתי לאברהם "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה", ביקש מקום לקבור את שרה - ולא מצא, עד שקנה בארבע מאות שקל כסף, ולא הרהר על מדותי. אמרתי ליצחק "גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך", ביקשו עבדיו מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה, שנאמר "ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים" - ולא הרהר אחר מדותי. אמרתי ליעקב "הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה", ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא, עד שקנה במאה קשיטה - ולא הרהר אחר מדותי. ולא אמרו לי מה שמך. ואתה אמרת לי "מה שמך" בתחלה, ועכשיו אתה אומר לי "והצל לא הצלת את עמך." "עתה תראה אשר אעשה לפרעה" - במלחמת פרעה אתה רואה, ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים.

בראשית פרק יח, כ-לג

(כ) ויאמר יקוק וצקת סדם ועמרה כי רבה וחסאתם כי כבדה מאד: (כא) ארדה נא ואראה הפצעתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה: (כב) ויפנו משם הגששים וילכו סדמה ואברהם עודנו עמד לפני יקוק: (כג) ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע: (כד) אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר בקרבך: (כה) חללה לך מעשת פדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק פושע חללה לך השפט כל הארץ לא יעשה משפט: (כו) ויאמר יקוק אם אמצא בסדם חמשים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם: (כז) ויען אברהם ויאמר הנה נא הואילתי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר: (כח) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה התשחית בחמשה את כל העיר ויאמר לא אשחית אם אמצא שם ארבעים וחמשה: (כט) ויסף עוד לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים ויאמר לא אעשה בעבור הארבעים: (ל) ויאמר אל נא יחר לאדני ואדברה אולי ימצאון שם שלשים ויאמר לא אעשה אם אמצא שם שלשים: (לא) ויאמר הנה נא הואילתי לדבר אל אדני ויאמר לא אעשה לא אשחית בעבור העשרים: (לב) ויאמר אל נא יחר לאדני ואדברה אד הפעם אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה: (לג) וילך יקוק כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו:

בראשית פרק לב, כה-לג

(כה) וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר: (כו) וַיֵּרָא כִּי לֹא זָכַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ: (כז) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי: (כח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׂמֶךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: (כט) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׂמֶךְ כִּי אִם **יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וַתּוֹכַל**: (ל) וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הֲגִידָה נָא שְׂמֶךְ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׂאֵל לְשָׁמִי וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם: (לא) וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פְּנִים אֶל פְּנִים וַתִּנְצַל נַפְשִׁי: (לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ: (לג) עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנֶּשֶׂה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׂה:

שמות פרק ה

... (כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן נְצָבִים לְקִרְאָתְכֶם בְּצִאתְכֶם מֵאֶת פְּרַעֲה: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יִרְא יִקְוֶה עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת רִיחֹנוּ בְּעֵינֵי פְרַעֲה וּבְעֵינֵי עַבְדָּיו לְתֵת חֶרֶב בְּיָדָם לְהַרְגֵנוּ: (כב) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל יִקְוֶה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: (כג) וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל פְּרַעֲה לְדַבֵּר בְּשִׂמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ:

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת שמות פרק ה סימן כב

למה זה שלחתינו. הלא הייתי אומר שלח נא ביד תשלח, ואני הייתי יודע כי עדיין לא נתמרקו עוונות העם הזה:

שמות פרק ד פסוק יג - ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח

רש"י שמות ד' - (יג) ביד תשלח - ... ביד אחר שתוצא לשלוח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה:

שמות פרק ג (יג) ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת לי להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהם:

רמב"ן שמות פרק ג פסוק יג - ולפי דעתי היה משה גם בעת ההיא אב בחכמה גדול במעלת הנבואה, ודרך שאלה ביקש שיוזיעהו מי השולח אותו, כלומר באי זו מדה הוא שלוח אליהם, ...

ר' קינדר (תורת אוהל דף ר"ה) - משה ביקש לדעת, קודם שיסכים לשליחות, באיזה אופן יתגלה ה'.

שמות פרק ו - (א) ויאמר יקוק אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: ס

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קיא עמוד א

... ואתה אמרת לי "מה שמך" בתחלה, ועכשיו אתה אומר לי "והצל לא הצלת את עמך." "עתה תראה אשר אעשה לפרעה" - במלחמת פרעה אתה רואה, ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים.

שמות פרק לב - (לא) וישב משה אל יקוק ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב: (לב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד ב

חייב אדם לברך כו'. מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה? ... **אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר**, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה! **ואמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר**: לעולם יהיו דבריו של אדם מועטין לפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר (קהלת ה:א): **אלתבהל על פיך ולבך אלימהר להוציא דבר לפני האלהים** כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים:

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) קהלת פרק ה סימן א

... "כי האלהים בשמים ואתה על הארץ": כלומר הוא שליט בדך הוא עושה ויכונןך, הוא מרים הוא משפיל, הוא מוריש הוא מעשיר, ואין לך להרהר אחר מידותיו, על כן "יהיו דבריך מעטים."